KUTSESTANDARD

Eripedagoog, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Eripedagoog, tase 7	7

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
Eripedagoog on erivajadustega õppijatega tegelev tippspetsialist, kelle tegevuse eesmärk on toetada ja suunata eakaaslastest eristuva õppija arengut, arvestades õppekava(de) nõudeid ja võimalusi. Eripedagoog töötab haridusasutuses tugispetsialistina, erivajadustega õppijate klassi/rühma õpetajana ja/või hariduslike erivajadustega õpilase õppe koordineerijana. Lisaks leiavad eripedagoogid rakendust tervishoiu- ja sotsiaalasutustes, sh rehabilitatsioonimeeskonnas. Eripedagoog teeb koostööd lapsevanemate, õpetajate, teiste erialaspetsialistide ja kolleegidega ning nõustab neid. Eripedagoog, tase 7 hindab õppija õpioskuste ja arengu taset, kavandab õppetegevust õppija erivajadustest lähtuvalt ning viib läbi eripedagoogilisi tegevusi õppijat toetavas keskkonnas. Ta nõustab ja juhendab vanemaid, asutuse juhtkonda, teisi erialaspetsialiste, kolleege õpilase õppe planeerimisel ja läbiviimisel, täiendab ennast erialaselt. Eripedagoogi kutsealal on ka kutse eripedagoog, tase 8, kes lisaks eelloetletule osaleb eripedagoogika ja sellega seotud valdkondade arendamises, koostab ja retsenseerib õppevara, koordineerib ja juhib koostöövõrgustike tööd. Eripedagoog puutub töös kokku emotsionaalsete ja füüsiliste ohuteguritega, tal peab olema valmisolek tegutsemiseks tavapärasest erinevates olukordades. Eripedagoogi peamised töövahendid on õppevara, kooli- ja kontoritarbed ning -tehnika, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) vahendid ja programmid ning erivahendid ja -materjalid vastavalt õppijate sihtgrupile ja õpetatavale valdkonnale. Kutsestandardis kasutatud erialaseid termineid on selgitatud kutsestandardi lisas 1.
A.2 Tööosad
A.2.1. Õppija erivajaduste märkamine ja hindamine A.2.2. Õpikeskkonna kohandamine A.2.3. Õppetegevuse planeerimine ja õpetamine A.2.4. Eripedagoogiline nõustamine A.2.5. Professionaalne õppimine A.2.6. Koostöö ja arendustegevus
Valitavad tööosad
A.2.7. Juhtimine A.2.8. Juhendamine ja koolitamine
A.3 Kutsealane ettevalmistus
Eripedagoogil, tase 7 on erialane magistrikraad ja kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus või magistrikraad haridus- või sotsiaalteaduses ja kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus.

A.4 Enamlevinud ametinimetused
Eripedagoog
A.5 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Kui eripedagoog töötab haridusasutuses, mida reguleerib põhikooli- ja gümnaasiumiseadus või koolieelse lasteasutuse seadus, siis on eripedagoogi kvalifikatsiooninõueteks erialane magistrikraad (või sellele vastav kvalifikatsioon) või eripedagoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele.
A.6 Tulevikuoskused
Teave oskuste ja trendide kohta, mille tähtsus valdkonnas kasvab Eripedagoog töötab ka tulevikus enamasti haridusasutustes (lasteaed, kool) ja rehabilitatsiooniasutustes, tegeledes oma traditsiooniliste tööülesannetega nagu arengutaseme hindamine, õpikeskkonna kujundamine, õpetamine ja nõustamine. Arvestades kiiresti muutuva keskkonna (nt kaasav hariduskorraldus, kriisid ühiskonnas) mõju laste ja noorte kujunemisele, on tulevikus üha olulisemad eripedagoogi oskused nõustada, teha koostööd ja hoolitseda enese professionaalse arengu eest. Senisest enam on vaja tähelepanu pöörata ennetamise tegevustele ning nõustada ametnikke, (haridus)asutuste juhte ja meeskondi ennetustegevuste kavandamisel ja õppekorralduse põhimõtete seadmisel. Tõhusamat koostööd on vaja teha meditsiini ja psühholoogia valdkonna spetsialistidega lapse/noore probleemide hindamisel ja lahenduste leidmisel. Jätkuvalt on oluline juhendada lapse/noorega igapäevaselt töötavaid õpetajaid õppija eripärasid arvestama ja õpetamist kohandama. Eripedagoog järgib kutse-eetika põhimõtteid ja tegeleb järjepidevalt professionaalse õppimisega, et olla kursis teaduspõhiste lähenemistega, tulla muutuvates tingimustes toime oma tööülesannetega ja püsida vaimselt terve.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Eripedagoog, tase 7 kutse koosneb üldoskustest, kohustuslikest ja valitavatest oskustest. Selle kutse taotlemisel on vaja tõendada üldoskused B.2 kohustuslikud kompetentsid B.3.1-B.3.6. Lisaks võib tõendada ühte või mõlemat valitavat kompetentsi B.3.7 ja B.3.8.
Kvalifikatsiooninõuded haridusele ja töökogemusele
Nõuded kutse taotlemisel Töömaailma taotlejale 1. Erialane magistrikraad või magistrikraad haridus- või sotsiaalteaduses 2. Kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus pärast erialase magistrihariduse omandamist 3. Eesti keelest erineva emakeelega taotlejatel keeleseadusest ja teistest reguleerivatest määrustest tulenevalt eesti keele oskus C1 tasemel 4. Taotletava kutse kompetentsusnõuetega seotud enesetäiendus 5. Puuduvad lastekaitseseaduse §-s 20 nimetatud piirangud lastega töötamisel Nõuded kutse taastõendamisel Taastõendamise kvalifikatsiooninõudeid ei kehtestata Kutse andmise korraldus on reguleeritud eripedagoogi kutsete kutse andmise korras.

B.2 Eripedagoog, tase 7 üldoskused
Mõtlemisoskused 1. Analüüsioskus - hindab kriitiliselt olemasolevat teavet, jagab teabe väiksemateks üksusteks ning näeb detailide taga tervikut. Tajub üksiktoimingute või etappide kaugemat eesmärki. Loob seoseid, teeb järeldusi. 2. Probleemidega tegelemine - tuvastab ja sõnastab tekkida võivad ning juba tekkinud probleemid. Hindab võimalusi ja strateegiaid probleemidele lahenduse leidmiseks. Pakub välja parima tegutsemisviisi nende lahendamiseks. Enesejuhtimisoskused

3. Väärtustest lähtumine - juhindub oma töös ja kutsealases tegevuses üldtunnustatud ja tööalastest eetikanõuetest. Arvestab ka teiste kutsevaldkondade spetsialistide käitumise aluseks olevate heade tavade ja standarditega.
4. Juhistest ja nõuetest lähtumine - järgib tööd tehes asjakohaseid juhiseid, nõudeid, eeskirju, õigusakte, standardeid jmt.
5. Kohanemisoskus - tuleb probleemideta toime mitmesuguse varieeruvusega. Reageerib muutustele ja ootamatustele adekvaatselt ja asjalikult.
6. Stressijuhtimine - mõistab oma tunnete ja käitumise tagamaid, reguleerib oma mõtteid ja emotsioone kriitilistes situatsioonides.
7. Iseseisev tegutsemine - püstitab iseendale ülesandeid ning lahendab need.
8. Eesmärgi saavutamine - teeb eesmärgi saavutamiseks kohaseid valikuid. Tegutseb tõhusalt ülesande täitmise või tegevuse lõpuleviimise nimel.
9. Vastutuse võtmine - seostab oma tegevust võimalike tagajärgedega ning vastutab oma kutsetegevuse eest oma tegevusulatuse ja pädevuse piires.
10. Enesereflektsioonioskus - analüüsib iseenda omadusi, tundeid, võimeid ja käitumist.

Lävimisoskused
11. Suhete loomine ja hoidmine - loob, arendab ja säilitab usaldusväärseid suhteid, arvestades suheldes konteksti ja olukorraga.
12. Suhtlemisoskus - väljendab end arusaadavalt. Kohandab oma käitumist ja suhtlemisviisi, lähtudes suhtluspartneri(te)st ning olukorrast.
13. Keeleoskus - kasutab enese suuliseks või kirjalikuks väljendamiseks eesti keelt vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele. Kasutab oma valdkonnas kokkulepitud oskuskeele mõisteid ja termineid.
14. Digitaalne kirjaoskus - mõistab ja kasutab digitaalseid süsteeme, tööriistu ja rakendusi ning töötleb digitaalset teavet iseseisva kasutaja tasemel (Vt lisa 2 DigComp).

B.3 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.3.1 Õppija erivajaduste märkamine ja hindamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Märkab õppeprotsessis eristuvat õppijat, võttes arvesse eakohast arengut; kogub andmeid õppija varasema arenguloo ja tausta kohta; valib hindamist vajavad valdkonnad ja hindamiseks sobivad meetodid ja materjalid; viib hindamise läbi, üldistab tulemused ning kirjeldab õppija psüühiliste protsesside, kõne, käitumise, ainealaste teadmiste, õpioskuste jm seisundit; teeb järeldused. 2. Täidab õppija individuaalset arengut kajastavat dokumentatsiooni, sh lähtuvalt hindamistulemustest sõnastab soovitused õpikeskkonna, edasise eripedagoogilise abi sisu ja vormi osas, arvestades õpet reguleerivate õigusaktide nõudeid; määratleb täiendavate uuringute tegemise vajaduse.	
B.3.2 Õpikeskkonna kohandamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Hindab füüsiliste tingimuste sobivust õppija erivajadustega, kohandab ruumilist keskkonda ja vahendeid; juhendab kolleege, õppijat ning vanemaid abivahendite valikul ja kasutamisel. 2. Hindab vaimsete tingimuste sobivust õppija erivajadustega, kohandab õppetegevuse raskusastet ja/või õppekoormust õppijale eduelamuse tagamiseks; juhendab kolleege, vanemaid ja õppijat jõukohase õppega seoses. 3. Hindab sotsiaalsete tingimuste sobivust õppija erivajadustega, kohandab õpperühma suurust ja koosseisu, kehtestab grupi käitumisreeglid ja toetab õppijate kaasvastutust positiivse õpikeskkonna arendamisel; juhendab kolleege ja vanemaid õppijate sotsiaalse heaoluga seoses.	
B.3.3 Õppetegevuse planeerimine ja õpetamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Kavandab hindamise tulemustest lähtudes ja õppija arengupotentsiaali arvestades edasise õppe- ja kasvatustegevuse; kaasab õpieesmärkide seadmisesse õppijat ja/või vanemat ning vajadusel erialaspetsialiste; sõnastab oodatavad õpitulemused.	

2. Kavandab eripedagoogilist sekkumist ja koostab/täidab sellekohast dokumentatsiooni; osaleb individuaalse arenduskava (IAK), individuaalse õppekava (IÕK) ja/või käitumise tugikava (KTK) koostamisel; toetab kolleege õppijale sobivate eripedagoogiliste võtete ja vahendite valikul. 3. Orienteerub õppevaras; valib ja kohandab olemasolevaid ja/või koostab õppematerjale, arvestades ainekavade sisu, õppija eripära ja intellektuaalse omandi kaitse seadust; juhendab õpetajaid õppevara valimisel ja kohandamisel. 4. Viib läbi õppe- ja kasvatustegevusi; kasutab sobivaid eripedagoogilisi võtteid, arvestades õppija eripära; seostab õpetuse igapäevaeluga ja väärtuskasvatusega; toetab õpetajaid erimetoodika rakendamisel; annab vanematele soovitusi õppimise toetamiseks.

B.3.4 Eripedagoogiline nõustamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Nõustab ja juhendab õppijat ning tema vanemaid õpikeskkonna kohandamisel ja õppimisel, lähtudes õppija arengutasemest ja -potentsiaalist; selgitab vanematele teiste erialade spetsialistide hinnanguid ja juhendab soovituste elluviimisel; suunab pereliikmed ja/või õppija vajadusel teise eriala spetsialisti juurde nõustamisele. 2. Juhendab ja toetab kolleege/teiste erialade spetsialiste õppija erivajaduste märkamisel, õppija arengutaseme ja probleemide väljaselgitamisel ning õppetegevuse kohandamisel õppija erivajadusi arvestavaks; osaleb õppijate arengut toetavate meeskondade töös; soovitab õpetajatele eripedagoogilisi juhendmaterjale, lähtudes konkreetse õppija eripärast. 3. Nõustab juhtkonda õppeprotsessis eristuvate õppijate õppe korraldamisel, õpikeskkonna kohandamisel ja õppijate arengut toetavate meetmete süsteemi loomisel ning kolleegidele koolitusteemade valimisel õppeprotsessis eristuva õppija toetamiseks.	

B.3.5 Professionaalne õppimine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Kogub tagasisidet oma erialase tegevuse ja selle tulemuste kohta, analüüsib saadud andmeid (sh protsessi) ning vajadusel teeb muudatusi oma töös; määratleb oma koolitusvajaduse, lähtudes eneseanalüüsi tulemustest, õppijate eripäradest ja organisatsiooni ja/või riiklikest arengusuundadest. 2. Hoiab end kursis uuendustega eripedagoogika valdkonnas; täiendab oma teadmisi ja oskusi, lähtudes kutse kompetentsuse nõuetest ja eneseanalüüsist, ning rakendab neid erialases töös; jagab teadmisi kolleegidega.	

B.3.6 Koostöö ja arendustegevus	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Osaleb organisatsioonis arengukava, õppe korraldamise, õppekava ja/või nendega seotud dokumentide koostamisel õppijate arengu toetamiseks. 2. Teeb koostööd kolleegide ja teiste erialaspetsialistidega õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel, õpetamisel ja analüüsimisel; kaasab vajadusel organisatsioonivälised erialaspetsialiste, lähtudes õppija eripärast. 3. Tutvustab eripedagoogi tööd erinevatele sihtrühmadele.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Lisaks võib tõendada ühte või mõlemat valitavat kompetentsi B.3.7 ja B.3.8.

B.3.7 Juhtimine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Korraldab organisatsioonisisest erialaga seotud meeskonnatööd ning koordineerib organisatsioonivälist võrgustikutöös osalemist. 2. Korraldab ja koordineerib erialaga seotud üritusi ja/või projekte organisatsiooni tasandil.	

B.3.8 Juhendamine ja koolitamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad 1. Toetab alustavat kolleegi (sh praktikanti), suunab teda oma töö korraldamisel ja analüüsimisel. 2. Seab erialasele koolitusele sihtrühmast lähtuva eesmärgi; sõnastab õpiväljundid ja kavandab koolituse; valmistab ette õppematerjalid ja viib koolituse läbi; analüüsib koolitusele saadud tagasisidet.	

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-25102023-5.7/4k
2. Kutsestandardi koostajad	Kristin Binsol, HARNO eripedagoogika peaspetsialist (eksamite erisused/arendusosakond teadmuskeskus), Haapsalu Viigi Kool Lea Pilme, Rakvere Põhikool Liina Õmblus, Pärnu Kuninga Tänava Põhikool Marge Süld, Tallinna Tondi Kool Pille Häidkind, Tartu Ülikool Sirli Väinsaar, Tallinna Tondi Kool Tiiu Tammemäe, Tallinna Ülikool Triin Kivirähk-Koor, Tartu Katoliku Hariduskeskus; Tartu Ülikool
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	34
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	25.10.2023
6. Kutsestandard kehtib kuni	31.12.2028
7. Kutsestandardi versiooni number	4
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2352 Eripedagoogid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Special Education Teacher, EstQF Level 7
C.3 Lisad	
Lisa 1 Kutsestandardis kasutatud terminid	
Lisa 2 Digipädevuste enesehindamise skaala	